REMARQUEOVO čisté VÍNO

JIŘÍ SAMO

Pneumatiky našeho vozu sviští po asfaltové silnici vedoucí z Ascony do Porto Ronca. Co chvíli jsme nuceni přibrzdit, neboť silnice táhnoucí se podél Lago Maggiore se rozšiřuje. Po levé straně se táhne stráň posetá kosatci, mimózami, narcisy a wistariemi. Mezi nimi pak bělostně září do podzimního slunného jitra vily ministrů, světoznámých malířů, skladatelů, spisovatelů a finančníků všech národností.

„Dobrý den přeji, mistře. U telefonu je Samo z Prahy. Právě jsme dorazili do Porto Ronca."

„Buďte zdráv, pane Samo. Odkud voláte?" ozve se na druhém konci aparátu.

„Volám z pošty. Chtěl bych se zeptat, v kolik k vám máme přijet."

„Je deset hodin. Hodilo by se vám navštívit mne v jedenáct? Vila je na cestě zpět do Ascony," informuje nás volaný.

„Tedy nashledanou v jedenáct. Doufám, že vilu najdeme," končím a zavěšuji sluchátko.

Úderem jedenácté zastavujeme před vilou, která jako jediná nenese žádný název. Dvířka do zahrady jsou pootevřena. Sestupujeme po několika schůdcích k otevřeným dveřím do malé vilky. Ve vchodu nás očekává ten, kvůli kterému jsme vážili cestu až z Prahy. Stojí před námi elegantní muž, jenž již překročil sedmdesátku. Uvádí nás do rozlehlého přijímacího pokoje, který je zároveň jeho pracovnou. Po obou stranách krbu visí obrazy darované mu jeho blízkým přítelem malířem Claudem Monetem. Motivy jsou z Benátek — oblíbeného místa našeho hostitele. Podél stěn se prostírají police, na nichž stojí stovky starých čínských, etruských, řeckých a římských sošek a váz z bronzu a terakoty. Mimo ty pak zde stojí a leží tisíce knih psaných ve všech světových jazycích.

Usedáme do pohodlných křesel. Muž nalévá do předem připravených broušených sklenic lahodné Beaujolais. Rozhlížíme se po místnosti, jež je pracovnou člověka, který svou první protiválečnou knihou otřásl svědomím lidí na celém světě.

Proti nám, zabořen do křesla, sedí Erich Maria Remarque . . .

■

„Prostředí, v kterém zde žijete, je přímo stvořené pro tvůrčí práci. Kolik knih jste zde, pane Remarque, napsal?"

„Co se týče toho prostředí, musím vám oponovat. Mám za to, že spisovatel či novinář musí být schopen psát kdekoliv. Dostane-li nápad, musí jej umět realizovat v jedoucím rychlíku, malé putyce, či v hotelovém pokoji. Nicméně zde žiji opravdu rád. Vilku jsem zakoupil krátce po svém útěku z Německa. Během války jsem však žil ve Spojených státech, neboť ani neutrální Švýcarsko nebylo tehdy bezpečné. Vždyť je znám Hitlerův záměr okupovat tuto krásnou zemi. Do Porto Ronca jsem se vrátil až v osmačtyřicátém roce a od té doby zde žiji nepřetržitě. Byly však časy, kdy jsem ani zde nežil zcela svobodně. Nesměl jsem bez povolení opustit zdejší okolí. Bylo to tehdy, kdy mi byl nacisty odebrán pas a já zde žil jako bezdomovec. Víte, není to příjemný život být bez pasu. Později jsem dostal americký pas. Musím vám však říci, že mám dodnes vůči vaší zemi vřelý vztah, neboť Československo bylo první zemí, která mi, po opuštění Německa, nabídla státní občanství. Vaše občanství jsem však tehdy nepřijal, neboť to bylo v údobí nástupu nacismu a já měl tušení, že život v bezprostředním sousedství Německa je pro mne nebezpečný. Nikdy však na tuto pozornost ze strany vašich úřadů nezapomenu.

Mám za to, že jste se rovněž ptal po počtu knih, které jsem zde napsal. Pokud se pamatuji, byly to celkem tři knihy. Mezi nimi ‚Tři kamarádi'."

„Proč někdy nenavštívíte Československo, když k němu máte tak vřelý vztah?"

„Velice rád bych je navštívil. Snad se mi to ještě někdy povede. Můj přítel Richard Katz mně často vykládal o stověžaté Praze. Emil Ludwig, který býval mým sousedem zde v Porto Roncu, mi často říkal, že kdo neviděl Prahu, neví, co je krásné. Velmi mne to k vám láká, ale v současné době se kvůli nemoci neodvažuji odtud odjet. Srdce mne stále zlobí. Mám totiž již pátý infarkt za sebou. Nevzdávám se však možnosti,

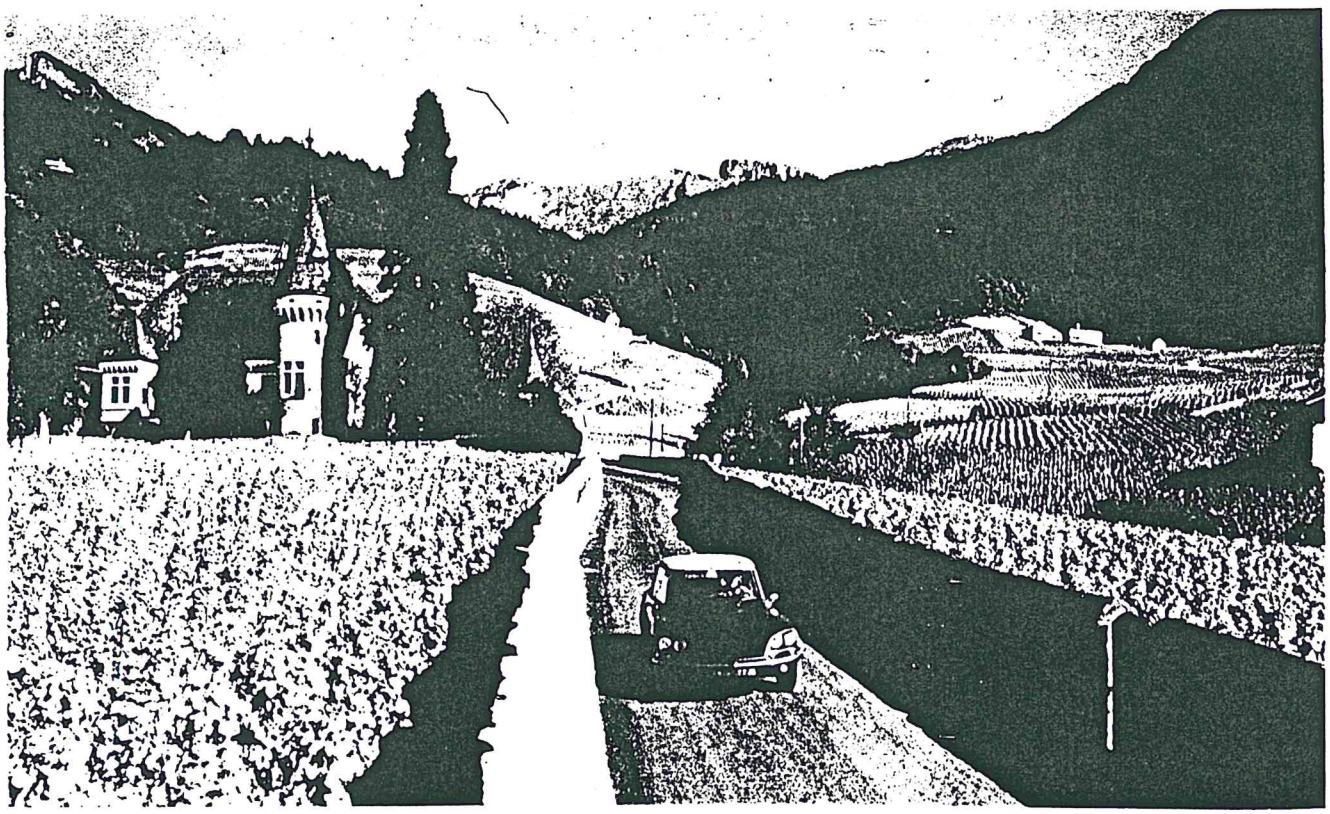

0042

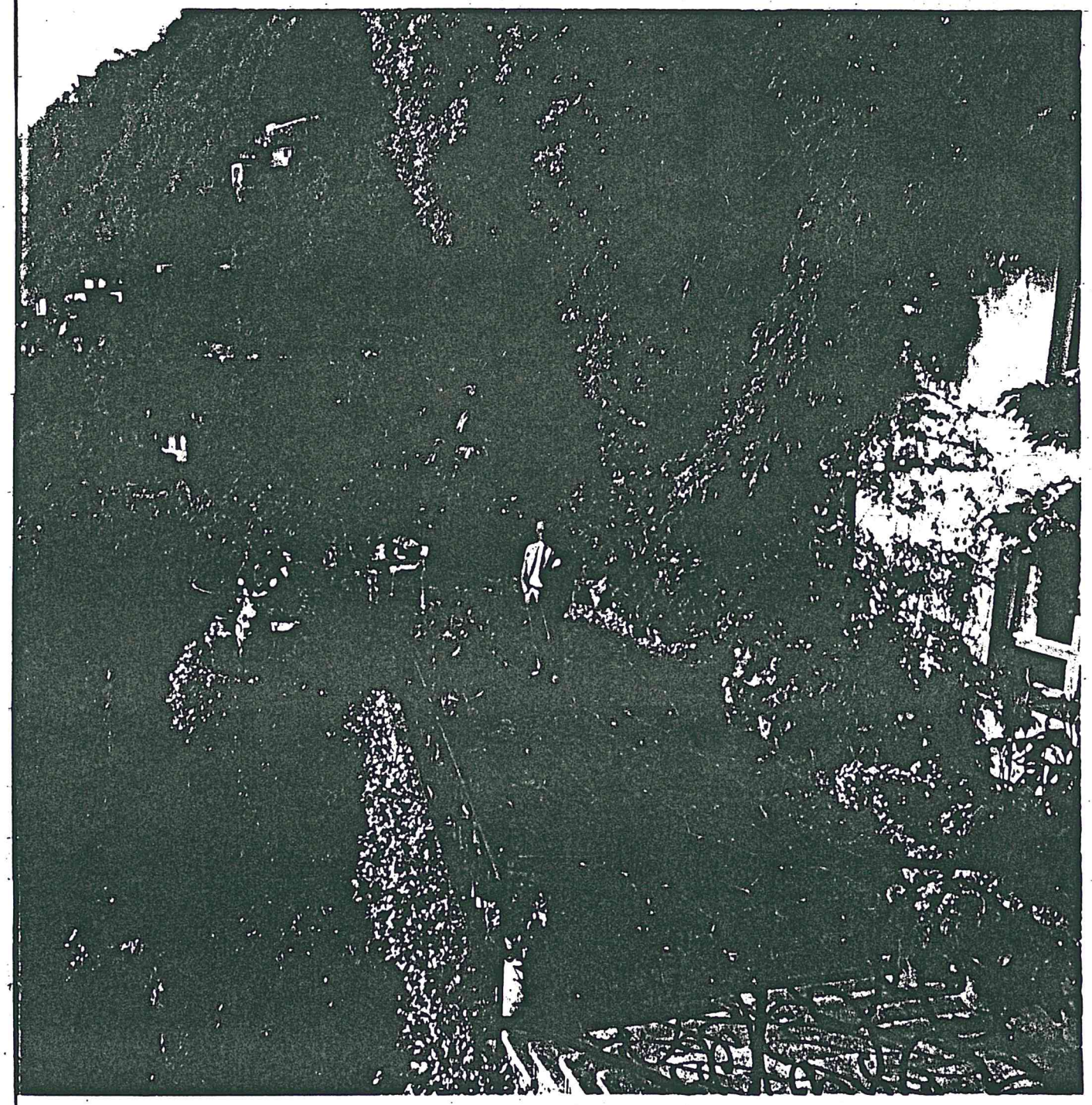

že se jednou do vaší země ještě podívám. Vždyť je mi teprve jedenasedmdesát!"

„I my bychom byli velice rádi, kdybychom vás někdy mohli mezi sebou uvítat. V Československu jste mezi čtenáři oblíben. O vaše knihy je u nás velký zájem a jsou pokaždé brzy po vydání vyprodány. Máte vůbec, pane Remarque, přehled o tom, v kolika jazycích vyšly vaše knihy?"

O tom, v jakém počtu a v kolika jazycích byly mé knihy vydány, nemám žádný přehled. Zrovna minulý týden jsem dostal výtisk „Na západní frontě klid" přeložený do vietnamštiny. Sám své knihy nesbírám. Jsem totiž pověrčivý a mám za to, že spisovatel, který má sbírku svých knih, degeneruje, neboť mu sláva přiliš stoupá do hlavy. Jedinou knihou, kterou opatruji jako oko v hlavě, je toto dvousvazkové vydání „Na západní frontě klid" tištěné slepeckým písmem. Váží něco přes sedm kilogramů."

„Mou nejoblíbenější knihou je vaše „Brána vítězství". Mohl byste mi říci, jak jste přišel na postavu Ravica a za jakých okolností jste knihu psal? Bylo to ještě v Paříži?"

„Knihu jsem napsal za zvláštních okolností. Nebylo to v Paříži, ale v daleké Kalifornii. Bylo to na začátku války, kdy Němci a Japonci, i když se jednalo o emigranty, nesměli vycházet z bytů po osmé hodině večerní. A tehdy se mi právě zastesklo po daleké Paříži, kde jsem se, ač bez pasu, pohyboval zcela volně. Měl jsem dosti času během dlouhých kalifornských večerů vzpomínat na všechna ta místa mně tak známá. S pocitem nostalgie jsem se tedy pustil do „Brány vítězství".

V postavě Ravica jsou charakterové vlastnosti tří osob. Dal jsem do něho něco ze sebe a něco ze svých dvou přátel lékařů, kteří, podobně jako já, žili v Paříži na zapřenou. Jeden z nich mne dokonce léčil po prvním infarktu. Dnes žije tento mně drahý člověk v Americe. Často si dopisujeme. Byl to vzácný člověk. Jak víte, nikdy jsem lékařství nestudoval, a proto mi právě tento člověk pomáhal v psaní těch pasáží, které jsou čistě lékařské."

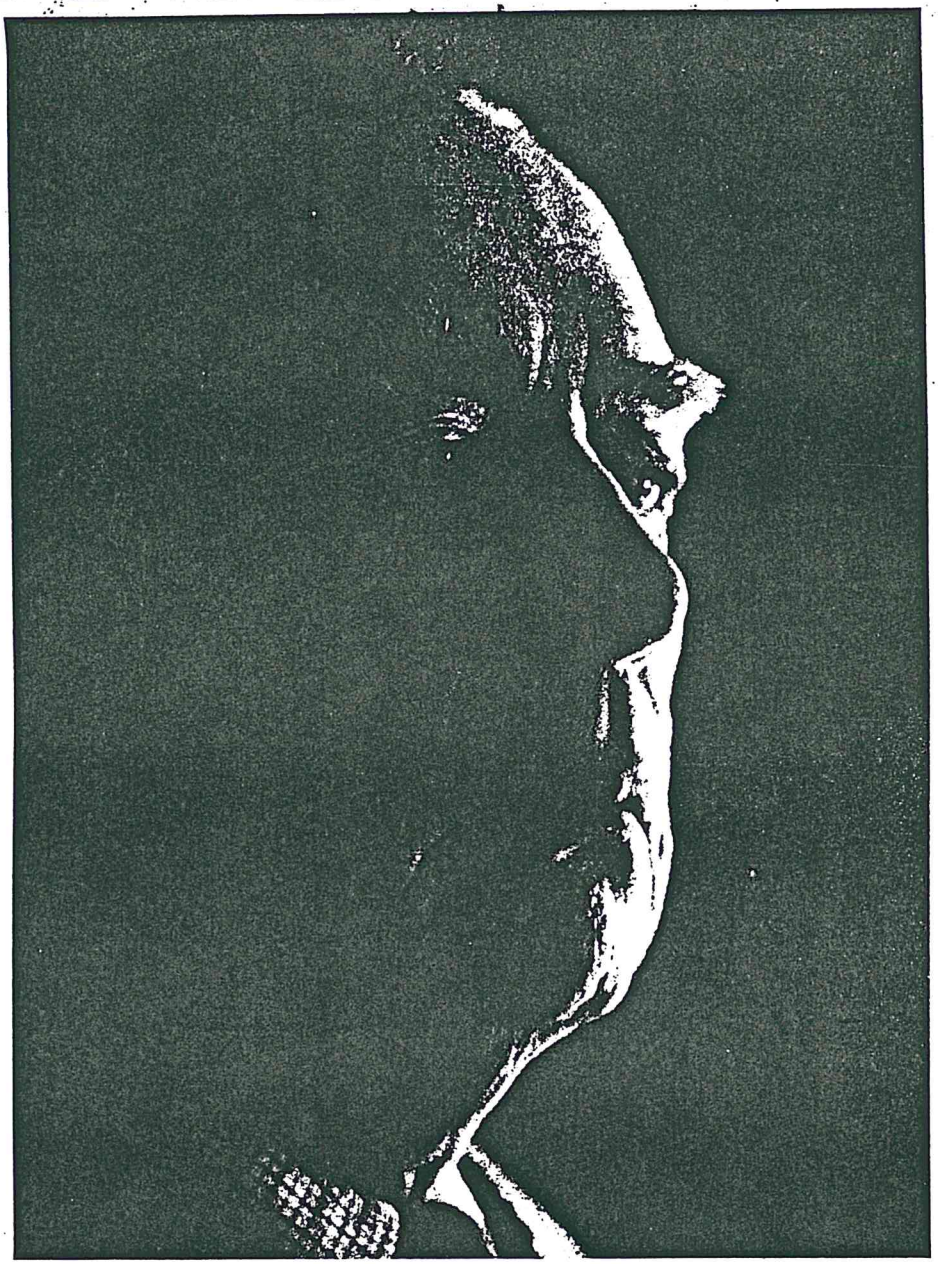

FOTOGRAFIE OTAKARA HORKY

„Jak jste se vůbec dostal do Spojených států?"

„To je dlouhá historie. V roce osmadvacátém jsem napsal svou první protiválečnou knihu „Na západní frontě klid". Byl jsem tehdy redaktorem Sport im Bild. Krátce před nástupem nacistů jsem opustil Německo, neboť jsem měl tušení, že nebudu novým pánům po chuti. Jak jsem vám již říkal, odstěhoval jsem se do Švýcarska, sem do Porto Ronca. Nacisté však, k mému překvapení, za mnou poslali emisary v pětatřicátém roce se vzkazem od samotného Hitlera, abych se vrátil do říše. Potřebovali mne doma, neboť jsem tehdy byl jediným spisovatelem nežidovského původu, který emigroval. Nabízeli mi dokonce vysoké postavení v kultuře. Odmítl jsem a místo toho jsem odejel do Paříže, kde žila řada mých přátel. Několik dní před vpádem Němců do Francie jsem byl v Antibes, kde jsem se setkal se svým dobrým známým, velvyslancem Kennedym, otcem zavražděného presidenta. Kennedy mne varoval před nebezpečím německého vpádu a doporučoval mi odjezd do zámoří. Nabídl mi okamžité opatření amerického víza. Dlouho jsem se rozhodoval, až jsem nabídku přijal. V tu dobu byly však všechny lodě plující do Ameriky již obsazeny uprchlíky z různých zemí Evropy. Měl jsem ale štěstí, neboť dva dny před vpádem Němců jsem u americké společnosti United Lines získal lodní lístek, který byl někým na poslední chvíli vrácen. A tak jsem se tedy dostal do USA..."

„Tam jste se pak, jak známo, seznámil s herečkou Paulette Goddardovou, kterou jste později pojal za manželku. Je vám nějakou pomocí při vaší tvůrčí činnosti?"

„Ano, tam jsem se seznámil se svou nynější manželkou. Musím říci, že Paulette je vzornou ženou pro spisovatele. Když potřebuji mít klid, dokáže sedět v křesle a celé hodiny si číst, aniž by mne jedním slovem vytrhla z práce. I když jsme spolu již dlouhá leta, stále si velmi dobře rozumíme, a to je největší dar pro mne. Cítím v Paulette, jak říkají Angličané, background, neboli pevné pozadí."

„Nyní bych chtěl na chvíli odbočit od našeho původního rozhovoru o vašich knihách. Ve světě jste znám jako vášnivý antifašista a antimilitarista, a proto bych se vás chtěl zeptat na váš názor na rodící se neonacistickou stranu NPD v Západním Německu. Máte za to, že von Thadden a jeho strana může mít v budoucnu nějaký znatelný vliv na politiku NSR?"

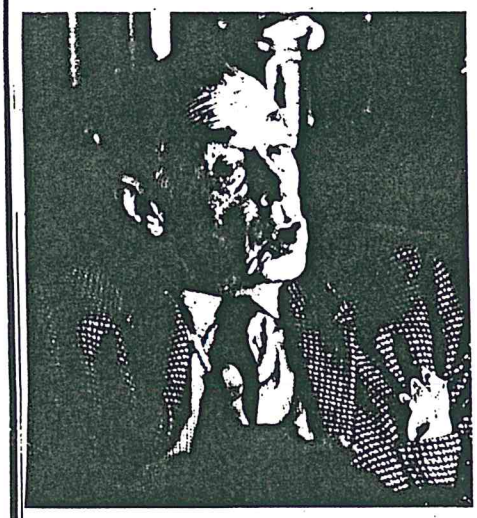

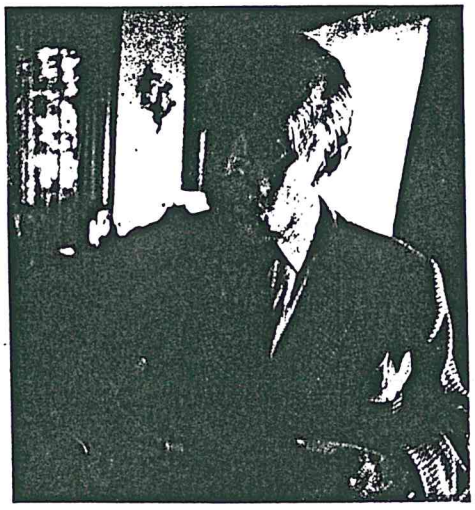

REMARQUEOVO čisté VÍNO

„Domnívám se, že vliv NPD ve Spolkové republice je minimální. Dnes patří totiž svět mladým lidem, a ti nemají choutky na žádná válečná dobrodružství. Dokáží rovněž zkrotit ty, kteří by měli zájem vyprovokovat nové konflikty. S mladými lidmi se musí v budoucnu počítat. To si musí uvědomit každý politik. Co se týče pánů von Thaddenů a jemu podobných, pokládám je za idioty a ‚věčné válečníky'. Nelze je zkrátka brát vážně. Budou-li vystrkovat hlavy, mohou ve mně vždy očekávat ohnivého odpůrce."

„Ještě poslední otázku k vaší tvorbě. Pracujete v současné době na nějaké knize? Je-li tomu tak, pak by naše čtenáře zajisté zajímalo téma, o kterém hodláte *napsat."*

„Právě pracuji na rukopise nové knihy. Nemějte mi to však za zlé, nepovím-li vám o ní nic. Jsem totiž pověrčivý a mám proto obavy, že bych prozrazením ubral něco své tvůrčí práci. Snad bych rukopis ani nedokončil. Nikdy nemám ve zvyku mluvit s lidmi o svých rukopisech."

„Čtenáři rádi poznávají své oblíbené autory nejen z jejich děl, ale i z jejich soukromého života. Máte i vy nějaké své hobby?"

„Mé hobby je shromážděno zde, v tomto pokoji. Po léta vášnivě sbírám staré čínské, etruské, řecké i římské sošky a vázy. Je mi jedno, jsou-li z bronzu či terakoty. Dalším „koníčkem" je benátský nábytek z osmnáctého století, který sbírám již celých čtyřicet let. V době, kdy jsem nesměl opustit tuto vilu, jsem se pustil do sbírání starých koberců. Často mne zde navštěvovali kupci. Výsledek vidíte na podlaze. Jde vesměs o koberce dvě stě až tři sta let staré. To, co zde vidíte, je důvodem toho, proč miluji svůj domov v Porto Roncu."

■

Se slovy díků za poskytnuté interview a s přáním mnoha dalších úspěchů v tvůrčí práci jsme opustili Ericha Maria Remarquea. Nasedli jsme do vozu a odjeli na sever, směrem k domovu. Náš cíl — získat rozhovor s mužem, jehož kniha „Na západní frontě klid" z roku 1928 vyšla ve snad největších nákladech na celém světě — byl splněn.

Nemusím říkat, že jeho společnost v nás zanechala jeden z velkých zážitků, neboť jsme byli druhými novináři, kterým poskytl za posledních deset let rozhovor. A na to se nikdy nezapomíná, zejména pokud jde o Ericha Maria Remarquea...

ROZMLOUVAL JIŘÍ SAMO